

ВИКОРИСТОВУВАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ НА ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ, ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ЗНАЬ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

В статье рассмотрены проблемы использования самостоятельной работы студентов на занятиях по английскому языку в высшей школе, как способа повышения качества знаний.

In article problems of use of independent work of students on employment on English language in the higher school, as way of improvement of quality of knowledge are considered.

Постанова проблеми. В умовах переходу вищої педагогічної школи на багаторівневу підготовку педагогічних кадрів, забезпечення конкурентоспроможності спеціалістів на ринку інтелектуальної праці особливої актуальності набувають проблеми пошуку резервів підготовки майбутніх учителів до професійно-педагогічної діяльності.

Успіх підготовки майбутніх учителів до професійно-педагогічної діяльності залежить від багатьох чинників. Одним із них є самостійна робота студентів. При раціональній організації та педагогічно грамотному управлінні самостійна робота являється важливим фактором підготовки спеціаліста. Справжнім учителем може бути не той, хто навчає, як здобувати знання самостійно. А самостійне пізнання стає можливим лише тоді, коли людина знає, як пізнавати, володіє способом пізнання. У зв'язку з цим необхідно замінити організацію навчально-виховного процесу та функції вчителя на уроці.

Аналіз останніх публікацій. Проблеми самостійної пізнавальної діяльності присвячено багато друкованих праць. Частина цих праць має дидактичний характер (М.А.Данилов, Б.П.Єсіпов, О.А.Нільсон, І.Т.Огородніков, П.І.Підкасистий та ін.), частина є методичними працями (Н.Г.Дайрі, А.В.Доринский, Д.М.Кирюшкін, А.В.Усовата ін.).

Мета статті. Розкрити вплив самостійної роботи на якість знань студентів при вивченні англійської мови у вищій школі.

На основі досліджень Б.П.Єсіпов дає визначення дидактичній сутності самостійної роботи: „Самостійна робота учнів, що включається у процесі навчання – це така робота, котра виконується без безпосередньої участі вчителя, але по його завданню, у спеціально зазначений для нього термін: при цьому учні свідомо намагаються досягти визначеної у завданні мети, вживлюючи свої намагання і висловлюючи у тій чи іншій формі результат розумових або фізичних (або тих та інших разом дій)” [3, с. 135].

З цього визначення бачимо, що ознаками самостійної роботи Б.П.Єсіпов вважає:

- виконання її по завданню в особливо зазначений час, без участі вчителя;
- свідоме досягнення учнями поставленої мети;
- оформлення учнями отриманих результатів.

Особливість самостійної роботи, що відділяє її від інших видів навчальної діяльності, можна вбачати у виконанні завдання без точного інструктажу, пояснення з боку вчителя, без контролю в відкритій формі за її виконанням, в використанні студентами набутих знань для встановлення якихось нових форм, явищ в самостійному відшукуванні засобів рішень.

Л.В.Жарова розкриває логіко-змістовний бік самостійної роботи, її творчий характер. Головною особливістю самостійної роботи, за думкою Л.В.Жарової, є спонування, заохочення учнів в активне пізнання. Особливу роль в цьому грає навчальна задача, що ставиться перед учнями, “надається” їм і поступово перетворюється у внутрішнього спонукача до дії. Намір учня самостійно виконати завдання, бажання проявити свою активність, продовжується при наявності стійких внутрішніх спонукачів, воно “видихається”, коли закінчуються внутрішні рушійні сили. За її твердженням, “самостійна навчальна робота це такий метод навчання, при якому учні за завданням вчителя і під його керівництвом, самостійно вирішують пізнавальну задачу, проявляючи намагання і активність”. Л.В.Жарова вказує і на роль вчителя в самостійній роботі, який, не приймаючи явної участі, організовує, направляє пізнавальний інтерес, створює необхідні умови і настрої [1, с. 77].

Сутність самостійної діяльності учнів в процесі навчання розкрита в працях П.І.Підкасистого. Вказуючи на те, що ефективність самостійної роботи учнів в процесі навчання звичайно залежить від умов її організації, від змісту і характеру знань, логіки їх викладання, джерела знань, від взаємозв'язку наявних і уявних знань в змісті даного виду самостійної роботи, від якості досягнутих учнями результатів у ході виконання роботи, але це не є основою, вихідним принципом при розкритті сутності самостійної роботи та класифікації її видів:

- учитель аналізує, орієнтуючись на зовнішньо практичні дії, розумові процеси учнів;
- встановлює, чи правильно виконано завдання, наскільки

усвідомлені та засвоєні учнями зміст та результати роботи;

- перевіряє, якими знаннями, вміннями, навичками оволоділи учні, оцінює якість виконаної роботи [5, с. 25].

В.К.Буряк конкретизує функції вчителя у процесі самостійної роботи учнів: "... вчитель по сутності програмує навчання школярів, але окрім того він організує, спостерігає та аналізує самостійну роботу. Провідна роль вчителя при виконанні учнями самостійної роботи не лише зберігається, але і розширюється і ускладнюється" [2, с. 139].

У своїх дослідженнях В.К.Буряк виводить і функції учнів в процесі самостійної навчальної роботи:

- спираючись на наявний запас знань, умінь, навичок, учень приймає і усвідомлює ціль завдання;
- встановлює елементи нових знань, що належать засвоєнню;
- для реалізації усвідомленої мети намічає найбільш відповідні методи виконання роботи в тому чи іншому ступені програмує результати;
- виконує завдання, здійснюючи самоконтроль і порівнює результати з наміченою метою;
- надає оформлені результати вчитель для перевірки та оцінювання [3, с. 32].

Отримані результати. Нами була проведена тематична контрольна робота, яка включала в себе елементи показу самостійності здобування знань. Аналіз робіт студентів дозволив нам розподілити другокурсників на групи, які відповідають визначенню самостійності учнів.

Високий рівень – порівняти процеси, явища, вміти встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, високий рівень написання доповідей, рефератів, складання самостійно діалогів.

Середній рівень – достатньо вміє використовувати літературу, більш репродуктивно, а не творчо працювати; є складності з формуванням понять, або неправильне користування додатковою літературою.

Низький рівень – характеризується тим, що студент виявляє невміння працювати з додатковою літературою, або ж зовсім не вміє її використовувати, знання за шаблоном, елементарне уявлення про самостійну роботу.

По результатам самостійної роботи учнів можна скласти таблицю "Рівні самостійності студентів".

Рівні самостійності студентів

Рівні	група -А група -Б	
високий	25	23
середній	39,3	34,6
низький	35,7	42,3

Аналізуючи результати таблиці можна зробити висновок, що досить високий процент студентів мають низький рівень самостійності. З цього випливає, що самостійна робота поставлена не на належному рівні. Тобто викладачі англійської мови не повною мірою використовують види самостійної роботи. Найбільш частіше використовуються такі види самостійної роботи: робота з підручником, написання вправ, доповідей.

При вивченні англійської мови використання самостійної роботи забезпечує поглиблене вивчення навчального предмету, використання додаткових джерел. Також самостійну роботу можна використати з метою активізації пізнавальної діяльності студентів, тобто потрібно давати завдання, виконання яких вимагає посиленого розумового напруження. Уміння й навички самостійної роботи вдосконалюються в системі, основою якої є поступове збільшення ступеня самостійності студентів, ускладнення завдань і зміни ролі та функцій педагога під час її виконання. Зібрані нами факти говорять про те, що недооцінка використання самостійної роботи на заняттях з англійської мови значною мірою знижує інтерес в студентів до навчання, а значить знижується і якість знань.

В експериментальній програмі ми виходили з принципу індивідуалізації, який грає особливу роль в процесі навчання. Виховання активної всебічно розвиненої особистості, володіння комунікативною функцією іноземної мови потребує врахування індивідуальних особливостей учня: які його природні дані, що він знає і вміє, до чого в нього проявляється особливий інтерес. Таким чином, індивідуалізація в навчанні можлива лише завдяки знанням учнів вчителем. Перед учителем різні студенти: одним подобається спілкуватися, вони легко входять в контакт. Іншим подобається поринати в свої помисли та почуття. Одні потребують великої уваги та

управління їхніми діями, інші – поступового та плавного управління, є й такі, що віддають перевагу вибору способу навчання. Тому і завдання при вивченні теми повинні бути індивідуальними.

Зміст розділу включає в себе елементи, відображені в таблиці 2.

Таблиця 2.

**Дослідно-експериментальна програма по впровадженню
індивідуального підходу.
Система уроків з теми США**

№ п/п	Тема уроку	Форма проведення	Завдання для самостійної роботи
1.	Географічне положення США	бесіда	Питання: 1. Where is USA situated? 2. Is the geographical position suitable for the country? 3. How many rivers are there in the USA? 4. How many lakes are there? 5. What oceans the USA is washed by?
2.	Клімат. Багаті природні ресурси	гра	1. Питання: а) What is the climate of the USA? б) Is it different in different parts? 2. Накреслити карту-схему природних ресурсів Америки. 3. Заочна екскурсія в різні штати з визначенням клімату (Штат Каліфорнія, штат Аляска, та ін.)
3.	Політико-адміністративна система США	заочна екскурсія	1. Вищі органи влади. 2. Конгрес США 3. Вибори в США 4. Візит до Білого Дому.
4.	Конгрес США	захист доповіді	Питання: 1. How many Houses are there in the US Congress? 2. What represents the Senate?

№ п/п	Тема уроку	Форма проведення	Завдання для самостійної роботи
			3. How many members of Senate are there? 4. Who is the Vice-President?
5.	Вибори в США	диспут	Читання законів та прав людини
6.	Видатні політичні діячі США	рольова гра	Розподіл ролей і виступ видатних людей Америки (підготувати діалоги)
7.	Символи Америки	Заняття - засвоєння нових знань	Роздаються картки з зображенням символів Америки (прапор, гімн, орел, статуя Свободи) з урахуванням індивідуальних особливостей учнів; письмові та усні відповіді.
8.	Спорт в США	прес-конференція	Питання: 1. Are Americans interested in sport? 2. Do professional athletes become national heroes? 3. Are there sports teams in high school? 4. What are the most popular sports in USA?
9.	Мандрівка по визначним місцям США	рольова гра	Розбити клас на групи, визначити визначні місця США, роздати завдання, підготувати доповідь по кожному окремому місцю.

Дослідно-експериментальна робота показала, що в учнів збільшився інтерес до предмету, вони активно брали участь у бесідах, уроках-іграх, диспутах та "заочних екскурсіях". В основу формуючого експерименту була покладена система уроків по темі США. Ця тема складалася з дев'яти занять. Були застосовані різні форми проведення, такі як: урок-бесіда, урок-гра, урок-заочна екскурсія,

урок-захист доповіді, урок-диспут, урок-рольова гра, урок-засвоєння нових знань, урок-прес-конференція.

Завдання мають різний рівень складності від простих до складних з урахуванням індивідуальних особливостей учнів.

Висновки. Проведене дослідження показало, що використання самостійної роботи значно збільшило інтерес до вивчення англійської мови. Таким чином, дослідно-експериментальна робота показала те, що використання самостійної роботи на заняттях, та врахування особистісних можливостей учнів сприяє підвищенню якості знань студентів з англійської мови. Самостійна робота на занятті за умови належної її організації й повсякденного проведення не тільки справляє позитивний вплив на якість знань учнів і формування у них умінь та навичок навчальної праці, а й допомагає виховувати відповідальне ставлення до навчальних занять. Подальшу роботу вбачаємо у розробці самостійних занять з теми "Великобританія".

Література

1. Бас І., Мельник Ю. Самостійна робота в системі індивідуального навчання учнів сільських шкіл // Рідна школа, 2002. – №6. – С. 51-53.
2. Буряк В.К. Керування самостійною пізнавальною діяльністю учнів. – Радянська школа, 1981. – №6. – С. 21-24.
3. Буряк В.К. Керівництво самостійною роботою учнів у навчальному процесі // Педагогіка вищої та середньої школи. – 2001. – №3. – С. 135-145.
4. Качество знаний учащихся на пути его совершенствования Под ред. М.М.Скаткани, В.В.Краевского, – М.: Педагогика, 1978. – 208с.
5. Педагогика. Учеб.пособие для студ. – Под ред. П.И.Пидкасистого. – М.: Педагогическое общество России, 1998.– 640с.

Л.В.Задорожна

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ ІСТОРИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ: СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ВИКОНАННЯ

В статье рассматривается специфика выполнения комплексной квалификационной работы студентами исторического факультета педагогического университета.